

Karmenu Vassallo: Kellu Qalbu Akbar Minnu*

Laurence Mizzi

J IENA kelli x-xorti li f'medda ta' 40 sena bejn l-1947 u l-1987 (meta miet) insir naf mill-qrib lil Karmenu Vassallo, l-ewwel bhala student tiegħi fil-Liċeo, wara bhala kollega fid-Dipartiment ta' l-Infurmazzjoni u, aktar tard fit-Taqsima Xandir għall-Iskejjel ta' l-Awtorità tax-Xandir, u fl-ahħar ghoxrin sena bil-kuntatti personali permezz ta' laqgħat bla hsieb fit-triq (meta kien għadu johrog) u aktar bl-ittri u t-telefonati.

Fil-fehma tiegħi l-akbar rigal li l-Mulej għoġbu jzejjien bih lil Karmenu Vassallo kien l-umanità tiegħu. Aktar mill-hila letterarja magħrufa biżżejjed fostna l-Maltin, hila li kienet taqgħu 'l fuq minn hafna oħrajn; akbar mill-elokwenza u l-qawwa u s-sengħa li fihom kellu l-hila jfisser u jlissen hsiibijietu bil-kelma Maltija, aqwa minn kollox kienet il-qalb immensa li kellu tħabbat għewwa sidru.

Karmenu kien ihobb u jhenn. Lil kulhadd, iżda haġa naturali, l-iżjed lil dawk li jkunu l-aktar fil-bżonn, hu x'inhu l-bżonn. Iżda kuntrarjament għal uħud, ma' l-imħabba u l-hniena tiegħu għaż-żgħir u għall-maħqur u l-batut Karmenu ma kienx ihoss qrusa, stmerrija, imrar jew mibegħda għall-ghani jew is-setghani. Għall-kuntrarju lejn il-ghonja u s-setghana hu kien juri rispett li fil-fehma tiegħi kultant kien x'aktarx esagerat.

Dwar l-umanità tiegħu nista' nsemmi għexieren ta' incidenti minn haġet Karmenu biex nuri kemm kienet kbira l-hniena li kellu lejn il-proxxmu tiegħu u kemm kien rett u dritt meta kien iwieġeb għas-sejħa ta' qalbu . . . Għal Karmenu kif nafu jien, l-irgūlija, il-hbiberija, l-ghajnuna, l-imħabba tal-proxxmu, il-hniena, il-bniedem innifsu kienu jiġu qabel kull haġa oħra, hi x'inhu. Għalih ma kinux jeżistu l-kuluri li bihom sfortunatament hu "mżewwaq" pajjiżna. Karmenu Vassallo kulur wiehed kellu: il-lewn tal-hniena u ta' l-imħabba. U f'din il-haġa kien xempju haġ ta' Nisrani konvint li kien jemmen tabilhaqq u li l-fidi tiegħu kienet tidher minn eghmilu. U minn kliemu sinċier, ġenwin, hiereg ibaqbaq minn go fih.

Nistqarr pubblikament għal darb'oħra li jiena ma għandix hliet tifikiriet sbieħ ta' dan ir-raġel letterat kbir li għamel ġieħ mhux biss lil raħal twelidu li tant kien ihobb iżda lill-pajjiż kollu.

Jiena nsellimlu u nistqarr li nibqa' dejjem grat lejħ.

* Silta mid-diskors li l-awtur għamel fis-serata ta' mużika u letteratura f'ġieħ il-Poeta Karmenu Vassallo li saret il-Hadd 17 ta' April, 1988, fis-Siġġiewi.

Karmenu Vassallo – Poeta li jibqa' għal dejjem

Josette Attard

Post Vassallo fil-letteratura Maltija

K ARMENU VASSALLO llum nistgħu nqisuh bhala wiehed mill-esponenti kbar tal-moviment romantiku f'pajjiżna. Kien Dun Karm li fetah it-triq tar-romantiċiżmu letterarju f'pajjiżna. Dan il-moviment kompli jżviluppa bil-kontribut tal-poeti li ġew wara l-poeta nazzjonali tagħna fosthom R. Briffa, A. Buttigieg u K. Vassallo.

Il-poeżija ta' Vassallo hi kollha kemm hi djarju ta' intimità u privatezza. Hafna mill-poeżiji tiegħu huma suġġettivi dwar il-jien. Iżda hu ma jiqafx hawnhekk. Jilhaq l-oghla livell poetiku meta mis-suġġett partikolari jgħaddi għal temi universali – temi filosofici li jolqtu kull bniedem bla ebda limitu ta' post jew żmien. Id-dwejjaq ta' Vassallo huma d-dwejjaq ta' kulhadd. Għalhekk it-triq li għażel għall-poeżija tiegħu hija mid-djarju għall-kredu – għat-twemmin.

It-tema eżistenzjali

It-tema ta' l-eżistenza umana sabet fortuna kbira fil-poeżiji tiegħu. Iżda aktar ifittex li jistaqsi milli jfittex it-tweġiba. Il-mistoqsijiet li jistaqsi huma dwar l-eżistenza tiegħu. Għalhekk poeziji bħal 'Dejjem Qatt', 'Mysterium Mysteriorum', 'Hbiebi', 'Vangġelu Iehor', 'Poeta Nisrani' u oħrajn huma egoċentriċi fejn permezz tal-monologu jpoġġi quddiemna problemi eżistenzjali. Jien min jien? Għaliex neżisti? X'jedd kellu haddieħor li jġibni fid-dinja? Huma kollha poeziji li jikkellmu dwaru stess u jhoss il-htieġa tad-djalogu biex joqrob lejn is-soluzzjoni. Lil Ada Negri, poetessa ottimista Taljana, ighidilha li hu ma kellu l-ebda tort li safa l-hlas ta' l-imħabba bejn żewġ bnedmin. Is-soluzzjoni m'hix qiegħda fil-bnedmin. Fil-fatt fi 'Hbiebi' jitlob lil Alla biex jagħtih il-hbieb. Iżda mhux kollox hu haħib tiegħu – il-hxejjex u l-bhejjem iva; il-bnedmin le:

Mulejja niżżik haġr għall-hbieb li tajni:
Hbiebi kulma hlaqt int: barra l-bnedmin!

Hawnhekk tinħass il-kawża ta' iżolament soċjali u l-effett ta' l-esperjenza personali kerha li għadda minnha. Vassallo jesprimi wkoll l-isfiduċja fil-bniedem f'kuntrast mal-bqija tal-hlejjaq l-oħra.¹

Jasal biex jishet it-twelid tiegħu stess u jsostni li l-bniedem ma jista' jifhemu

1. 'Mysterium Mysteriorum'.